

Kako učencem, ki obiskujejo osnovnošolski program z nižjim izobrazbenim standardom, predstaviti pisatelja Franceta Bevka in jim približati njegova dela

How to Present the Writer France Bevk to Students Attending a Primary School Programme with a Lower Educational Standard, and Get Them to Relate to His Works

Nataša Markič

Izvleček

Namen prispevka je predstaviti uro knjižnično informacijskega znanja v kombiniranem oddelku, ki ga obiskujejo učenci s posebnimi potrebami in z različnimi primanjkljaji. Opisani primer prakse je ena izmed ur, ki jih izvajamo v dogovoru z učiteljico in je del letnega načrta šolske knjižnice za oddelek s prilagojenim programom z nižjim izobrazbenim standardom. Učencem smo predstavili pisatelja Franceta Bevka in jim skušali približati njegova dela, za pripravo in izvedbo te ure je bilo potrebno več časa, prilagoditev, poenostavitev in konkretizacije kot po navadi. Pripravljenega in uporabljenega je bilo več slikovnega gradiva, v pomoč je bila tudi postavljena razstava.

Ključne besede:

KIZ, OŠ z nižjim izobrazbenim standardom, dan zlate knjige, Pastirci, vodeno branje

UDK 027.8:373.3

Abstract

The purpose of the paper is to present a lesson in library and information science with a composite class, which is attended by students with special needs and various deficiencies. The described example of practice is one of the lessons that is being implemented in agreement with the teacher and which is included in the school library's yearly plan for the class with an adapted programme and a lower educational standard. The writer France Bevk was presented to the students and we tried to get them to relate to his works; the preparation and implementation of this lesson required more time, adjustments, simplifications and illustrations than usual. A greater amount of pictorial material was prepared and used; the set-up exhibition was helpful.

Key words:

LIS, primary school with a lower educational standard, dan zlate knjige (Golden Book Day), *Pastirci* (Shepherds), guided reading

UVOD

»Na OŠ Danila Lokarja Ajdovščina od leta 1983 izvajamo osnovnošolski prilagojeni program z nižjim izobrazbenim standardom. Namenjen je otrokom s posebnimi potrebami, ki glede na vrsto in stopnjo primanjkljaja, ovire oziroma motnje ne morejo doseči izobrazbenega standarda po izobraževalnem programu osnovnošolskega izobraževanja.

Vzgojno-izobraževalno delo šole poteka na osnovi predmetnika in predpisanega učnega načrta za OŠ s prilagojenim programom in izobrazbenim standardom. Pri delu se upoštevajo razlike in posebnosti v funkcioniranju otrok in njihovih interesih, načinu doživljanja in čustvovanja. V okviru pouka se izvaja individualizacija.» (OSNOVNA, 2014)

Predpisane 4 ure knjižničnega informacijskega znanja (v nadaljevanju KIZ) izvajam tudi v razredih z nižjim izobrazbenim standardom. V nadaljevanju predstavljam uro, ki sem jo izpeljala ob 17. septembru, dnevu zlate knjige. Ta ura KIZ-a je bila, tako kot vse preostale ure KIZ-a v redni osnovni šoli in v programu z nižjim izobrazbenim standardom, načrtovana v letnem delovnem načrtu šolske knjižnice za tekoče šolsko leto.

Ure KIZ-a prispevajo k splošnemu znanju o informacijskih virih, njihovi izbiri in uporabi za določene namene (Knjižnično, 2009, str. 7). Učenci v šolski knjižnici prek vsebin pri urah KIZ-a razvijajo kompetence na treh ključnih področjih: branje, informacijska pismenost in učenje (Knjižnično, 2009, str. 8). Tako učenci tudi s pomočjo šolske knjižnice razvijajo sporazumevalne zmožnosti v materinščini, se učijo učiti in razvijajo socialne zmožnosti (Knjižnično, 2009, str. 5, 7).

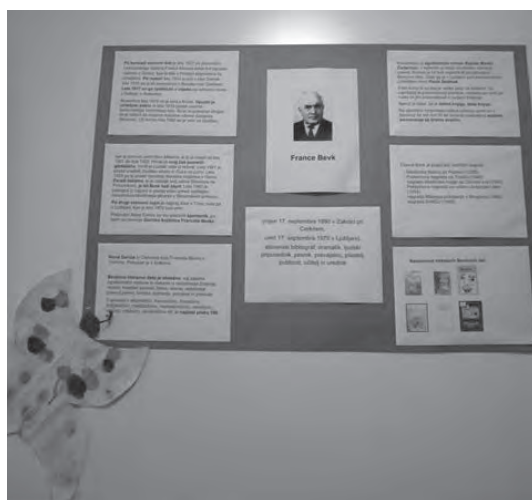
Po predhodnem dogovoru z učiteljico, ki poučuje v programu z nižjim izobrazbenim standardom, je bila prva ura KIZ-a v šolskem letu 2013/2014 pripravljena v šolski knjižnici za učence, ki obiskujejo kombinirani pouk v 2., 4. in 5. razredu. Gre za učence s posebnimi potrebami in z različnimi primanjkljaji, ki potrebujejo za seznanitev z novimi vsebinami malo osnovnih informacij. Te morajo biti posredovane čim bolj nazorno, s pomočjo slikovnega

gradiva, ki ponazarja vsebino povedanega in prebranega. Tako sem v predhodnem šolskem letu, ko so obravnavani učenci obiskovali še prvo vzgojno-izobraževalno obdobje programa z nižjim izobrazbenim standardom, s pomočjo računalničarke na šoli slikanico Peter Klepec oblikovala v elektronski obliki in jim jo predstavila kot animirani risani film. Temu sva z računalničarko dodali še zvok, tako da sva posnetek prebrane zgodbe sinhronizirali z ilustracijami iz slikanice. Učenci so tovrstno predstavitev kot novost dobro sprejeli. Ilustracije so bile same po sebi dovolj zgovorne in lahko so sledili prebranemu besedilu zgodbe. Tudi obnova vsebine, ta je bila predstavljena v slikovnem zaporedju (ilustracije so bile prevzete iz slikanice) na plakatih, jim ni povzročala večjih težav. Dobro prakso smo želeli ponoviti.

URA KIZ-A Z UČENCI, KI OBISKUJEJO OSNOVNOŠOLSKI PROGRAM Z NIŽJIM IZOBRAZBENIM STANDARDOM

V šolskem letu 2013/2014 sem si zastavila naslednje vprašanje, kako učencem, ki obiskujejo osnovnošolski program z nižjim izobrazbenim standardom, predstaviti pisatelja Franceta Bevka in jim približati njegova dela. Pretekli čas in takratni način življenja sta teže razumljiva že učencem, ki obiskujejo redni osnovnošolski program. Potrebovala sem kar nekaj časa, da sem si odgovorila na zastavljeno vprašanje, in tudi priprav na uro je bilo veliko. V medpredmetnih povezovanjih naj bi se načrtovanje in izvedba prilagajala značilnostim skupine, vsebinam in ciljem učne ure (Knjižnično, 2009, str. 19). To smo upoštevali tudi v tem primeru.

Ob 17. septembru že tradicionalno pripravim plakat o Francetu Bevku, ki ga razstavim v avli šole, medtem ko v šolski knjižnici pripravim priročno razstavo njegovih del (slika 1).

Slika 1: Plakat ob dnevu zlate knjige

Učencem, ki obiskujejo osnovnošolski prilagojeni program z nižjim izobrazbenim standardom, sem predstavila odlomek iz Bevkovega dela *Pastirci*. S krajšim odlomkom (Bevk, 1993, str. 77–80) sem jim želela predstaviti osnovne informacije:

- kdo so bili pastirji,
- kaj so delali in
- kako so živeli.

V izbranem odlomku so slišali, da so bili to otroci, ki so jih starši zaradi revščine in pomanjkanja poslali v službo k bogatim kmetom. Tam so pasli živino. Pastirci niso obiskovali šole. Brati so znali, ker so jih učili člani gospodarjeve družine. Na paši so si čas krajšali z različnimi igrami, izrezovali so piščali in vodne mlinčke, se zabavali z gugalnico, lovili ribe, kurili ogenj in si pekli krompir. Živeli so skromno, njihovo plačilo je bil vsakdanji obrok, občasno čevlji ali toplejša obleka za zimo.

Za lažje razumevanje in pomnjenje sem za učence pripravila tudi pestro slikovno gradivo, žal samo črno-belo (pastirji, ogenj, krompir, knjiga, piščal, mlinčki, ribolov, gugalnica, ovca, koza, krava ...), ki je dopolnjevalo prebrano besedilo.

Ob prihodu v šolsko knjižnico so si učenci ogledali razstavljeni dela pisatelja Franceta Bevka (slika 2).

Slika 2: Razstavljeni dela Franceta Bevka v šolski knjižnici

Na kratko sem jim predstavila življenje in delo pisatelja. Sledilo je poslušanje izbranega odlomka. Vsebino smo obnovili s pomočjo slikovnega gradiva (slike 3–7).

Slika 3: Peka krompirja je bila za pastirce pomembna

V skupini so bili učenci 2., 4. in 5. razreda. Razlikujejo se v starosti, v sposobnostih, v znanju, koncentraciji ... Vsak je dobil trši zelen list formata A3. Z njim sem želela doseči učinek asociacije na pašnik, ki je zelen zaradi trave. Z njo se hrani živina. Žal je do tega spoznanja prišel samo en učenec. Preostalo slikovno gradivo je predstavljalo življenje, delo in zabavo pastircev na paši. Učenci so slike izrezali in jih po pravilnem zaporedju nalepili na list. Pri tem so potrebovali pomoč tako knjižničarke kot tudi učiteljic. Pri sliki ognja so morali starejši učenci dopolniti manjkajoče črke, razen učenke iz 2. razreda, ki še ni poznala vseh črk. Zanj je bilo delo prilagojeno. Učenka je izrezala naslov dela, sliko pisatelja in

več slik z živalmi, ki jih lahko pasemo (delno je živali tudi pobarvala), sliko ognja, krompirja, pastircev in naslovnico Petra Klepca ter jih nalepila na trši papir formata A3. S pomočjo vprašanj je obnovila odlomek iz knjige. V preostalem času je skupaj s svojo učiteljico listala slikanico Petra Klepca in tudi v njej prepoznala pastirje, njihovo življenje in živino.

Preostali učenci so med slikovnim gradivom poiskali in izrezali še nož, piščal, vodni mlinček, gugalnico in sliko ribolova. Tudi oni so s pomočjo vprašanj slike nalepili po pravilnem zaporedju dogodkov iz prebranega odlomka. Vsak je na koncu ure čim bolj samostojno s pomočjo nalepljenih slik obnovil odlomek iz knjige Pastirci.

Ura je bila uspešno zaključena. Vsi učenci so bili ves čas aktivni kot poslušalci, pripovedovalci in oblikovalci obnove.

SKLEP

Ure KIZ-a z učenci, ki obiskujejo program z nižjim izobrazbenim standardom, zahtevajo veliko priprav in prilagoditev, poenostavitev in konkretizacije, da učenci usvojijo predvidene vzgojno-izobraževalne cilje.

S časovnim zamikom zdaj poznajo namen in naloge šolske knjižnice, spoznali so knjižnični prostor, uporabljajo osnovne storitve, poznajo postopke vračanja in izposoje gradiva, sodelujejo v različnih oblikah za razvijanje branja in bralne kulture (Knjižnično, 2009, str. 14).

Po uspešno izvedeni uri so si zapomnili odlomek o pastircih, ki ga je napisal pisatelj France Bevk. Samostojno si knjige ne bodo izposodili za branje, ker je zanje vsebinsko zahtevna in obsežna. Uspešni so le pri krajšem vodenem branju, ki je potekalo, ko smo brali daljše, zahtevnejše umetnostno besedilo, torej obravnavani odlomek. Pred branjem sem vzpostavila primerno ozračje za branje. Predstavila sem avtorja, naslov knjige, ključne besede ipd. Napovedala sem temo. Ob tem smo vse učiteljice postavljale odprta vprašanja, ki so omogočila široko razmišljanje o besedilu, temi.

Izbrano besedilo za branje razdeljeno na več delov (smiselni vsebinski enoti, odstavki). Po branju vsakega dela smo s skupnimi močmi vodile pozornost učencev k besedam v besedilu, dogajanju in zapletu, predvidevanju poteka zgodbe. Po koncu branja celotnega besedila, v našem primeru odlomka, učence povabimo z vprašanji k razpravi o prebranem besedilu. Iščejo sporočila zgodbe, analizirajo pripovedne osebe ipd. (Opismenjevanje, 2014).

Vodeno branje se dopolnjuje s pogovorom o prebranem in večkratni bolj ali manj (odvisno od učenca in njegovih primanjkljajev) natančni obnovi prebranega. ●

Slika 4: Slika pisatelja in naslov dela

Slika 5: Pastirci

Slika 6: Predmeti, ki so jih pastirci rabili na paši

Slika 7: Zabava pastircev na paši

Viri

Bevk, F. (1993). *Grivarjevi otroci; Pastirci*. Ljubljana : Mladinska knjiga. (Domen). Str. 77–80.

Knjižnično informacijsko znanje. Kurikul : osnovna šola. 2009. Ljubljana : Ministrstvo za šolstvo in šport : Zavod RS za šolstvo. Pridobljeno 6. 1. 2014 s spletne strani: http://www.zrss.si/pdf/080711123601_1-k-knjiznicno_informacjsko_znanje_os-sprejeto.pdf, (str. 5, 7, 8, 14, 19).

Opismenjevanje v 1. in 2. razredu – v oddelku Korak za korakom. Pridobljeno 2. 1. 2014 s spletne strani: <http://www.simos.si/pdf/5027-1013.htm>.

Osnovna šola Ajdovščina. 2014. Pridobljeno 6. 1. 2014 s spletne strani: http://www.os-ajdovscina.si/index.php?option=com_content&view=article&id=64&Itemid=53.

NATAŠA MARKIČ, diplomirana geografinja in diplomirana etnologinja in kulturna antropologinja. Zaposlena je kot šolska knjižničarka na Osnovni šoli Danila Lokarja Ajdovščina. Naslov: Osnovna šola Danila Lokarja, Cesta 5. maja 7, 527 Ajdovščina
E-naslov: knjiznica.os-dl@guest.arnes.si